

قواعد طراحی آزمون های

چندگزینہ ای

قواعد طراحی سوالات چند گزینه ای

۱- هر سؤال باید یک موضوع مهم یا یک هدف آموزشی را اندازه بگیرد.

۲- بیشتر از یک مسئله یا یک مطلب در هر سؤال نگنجانید.

۳- سئوالات را کاملاً روشن و واضح بنویسید و از عبارت و کلمات قابل فهم آزمون شوندگان استفاده کنید. برای فهمیدن سؤال نیازی به خواندن گزینه ها نباشد.

مثال :

نامناسب : سئوالات چند گزینه ای می توانند ...

مناسب : سؤال های چند گزینه ای برای اندازه گیری چه هدف های مناسب می باشند ؟

۴- از تکرار مطالب در گزینه خودداری کنید .

مثال :

نامناسب : ((همه دانش آموزان ۱۳ تا ۱۵ ساله ای که در مدارس ثبت نام می کنند)) ...

الف - در واقع یک نمونه تشکیل می دهند . ب- در واقع یک جامعه محدود تشکیل می دهند .

ج - در واقع یک جامعه نامحدود تشکیل می دهند . د- در واقع یک واحد نمونه برداری تشکیل می دهند .

مناسب : ((همه دانش آموزان ۱۳ تا ۱۵ ساله ای که در مدارس ثبت نام می کنند)) ... در واقع یک ... را تشکیل می دهند .

الف - نمونه ب - جامعه محدود ج - جامعه نامحدود د- واحد نمونه برداری

۵- مطالب مورد سؤال (اصلی) را به طور کامل در تنه سؤال بنویسید.

مثال :

نامناسب :

جدول مشخصات آزمون :

الف - نشان می دهد که چگونه می توان از آزمون برای بهبود امر آموزش و یادگیری استفاده کرد .

ب- نمونه بهتری از محتوای درس و هدفهای آموزشی را مشخص می کند .

ج- روش مورد استفاده از تصحیح پاسخ های آزمون را مشخص می کند .

د- عینیت آزمون را افزایش می دهد .

مناسب :

مهمترین فایده کاربرد جدول مشخصات در تهیه آزمون های پیشرفت تحصیلی آن است که:

الف- آموزش و یادگیری را بهبود می بخشد.

ب- نمونه بهتری از محتوای روش و هدف های آموزشی به دست می دهد.

ج- روش مورد استفاده در تصحیح پاسخ های آزمون را مشخص می کند.

د- عینیت آزمون را افزایش می دهد .

۶- تنه سؤال حتی الامکان باید کوتاه نوشته شود و از آوردن اطلاعات اضافی اجتناب شود .

مثال :

نامناسب : سؤال چند گزینه ای یکی از انواع سؤال هاست چگونه می توان این گونه سؤال ها را برای اندازه گیری توانایی تحلیل یک متن بکار برد .

مناسب : چگونه می توان سؤال های چند گزینه ای را برای اندازه گیری توانایی تحلیل متن بکار برد ؟

۷- همه گزینه های یک سؤال باید متجانس و به موضوع واحدی مربوط باشد .

مثال :

نامناسب : کدام یک از مطالب زیر درست است ؟

الف - سئوالات گسترده پاسخ ، بهترین نوع سؤال برای ارزشیابی هدفهای طبقات ترکیب و ارزشیابی هستند .

ب- جدول مشخصات برای آزمون های گسترده پاسخ مفید نیست .

ج- سئوالات عینی را تنها در کلاسهای دانشگاه می توان به اجرا در آورد .

د- هدف های رفتاری از دیرباز مورد استفاده مریبان قرار داشته اند .

مناسب : در رابطه با استفاده از سئوالات گسترده پاسخ و ارزشیابی هدف های مختلف آموزشی باید گفت که :

الف - سئوالات انشایی بهترین نوع سوال برای ارزشیابی هدف های طبقات ترکیب و ارزشیابی هستند .

ب- سئوالات انشایی برای ارزشیابی هدف های هیچ یک از طبقات حیطة شناختی مفید نیستند .

ج- بین سئوالات انشایی و عینی از نظر ارزشیابی هدف های گوناگون ، چندان تفاوتی وجود ندارد .

د- بهتر است از سئوالات انشایی به ندرت استفاده شود .

۸- تنه سؤال از نظر دستوری نباید طوری نوشته شود که دانشجو را به پاسخ صحیح راهنمایی کند . مثلاً

(اگر تنه سؤال طوری نوشته شود که پاسخ الزاماً جمع باشد و در میان پاسخ های پیشنهادی نیز تنها یک پاسخ جمع و سه پاسخ مفرد باشد ، بدیهی است که تنه سؤال پاسخ را نشان خواهد داد.

مثال :

نامناسب : همسایه های شرقی ایران کدام کشورهاست ؟

الف - جمهوری آذربایجان ب - عراق ج - افغانستان و پاکستان د - ترکیه

مناسب : همسایه های شرقی ایران کدام کشورهاست ؟

الف - آذربایجان و قزاقستان ب - عراق و ترکیه ج - افغانستان و پاکستان د - کویت و بحرین

۹- سؤال را طوری بنویسید که پاسخ درست یا قطعاً درست ترین پاسخ باشد.

مثال :

نامناسب : تاثیر انجام واکسیناسیون در بدن چیست ؟

الف - تحریک سیستم ایمنی ب-ساخت پادتن

ج - جلوگیری از ابتلای فرد به عفونت د- بروز نشانه های ضعیف یک بیماری

مناسب : هدف از انجام واکسیناسیون چیست ؟

الف - تحریک سیستم ایمنی ب-ساخت پادتن

ج - جلوگیری از ابتلای فرد به برخی عفونت ها د- بروز نشانه های ضعیف یک بیماری

۱۰- برای اندازه گیری فرایندهای پیچیده ذهنی از موقعیت های و مطالب تازه و بدیع تازه استفاده کنید .

مثال :

سؤال حفظی :

کدامیک از موارد زیر ، وقتی در بدن مصرف شود ، بیشترین مقدار کالری را تولید می کند ؟

الف - یک گرم چربی ب- یک گرم شکر

ج- یک گرم نشاسته د- یک گرم پروتئین

سؤال کاربردی:

کدام یک از مواد زیر اگر از غذاهای روزانه حذف شود ، بیشترین مقدار کاهش کالری را سبب می شود ؟

الف - یک قاشق سر صاف کره ب- یک قاشق سر صاف شکر

ج- یک قاشق سر صاف برنج د- یک قاشق سر صاف ماست

۱۱- گزینه های انحرافی را طوری بنویسید که توجه آزمون شوندگان بی اطلاع از موضوع سؤال را بخود جلب کند.

مثال :

نامناسب : کتاب ((بوف کور)) را چه کسی نوشته است ؟

الف - سعدی ب - صادق هدایت

ج - حافظ د - صادق چوبک

گزینه های الف و ج آن قدر نامربوط است که بعید به نظر می رسد کسی آنها را برگزیند.

۱۲- گزینه های هر سؤال را طوری بنویسید که از نظر دستوری و جمله بندی به نحو درست مکمل متن سؤال باشد .

۱۳- از بکار بردن اشاره های دستوری نامربوط و غیره خودداری کنید .

۱۴- در سئوالات منفی ، کلمات منفی را برجسته جلوه دهید . (پیشنهاد می شود تنه سئوالات به صورت مثبت نوشته شود .)

۱۵- در نوشتن سئوالاتی که در آنها متن سؤال منفی و گزینه های هم منفی هستند یعنی منفی مضاعف احتراز کنید.

۱۶- تا حد امکان از کاربرد عبارت های مانند (همه آنچه در بالا گفته شد ، تمام موارد فوق) و غیره خودداری کنید.

مثال :

نامناسب : کدام یک از هورمون های زیر از هیپوفیز ترشح می شود ؟

الف - رشد ب- کورتیکوتروپ ج - LH د - همه موارد

مناسب : چه هورمون هایی از غده هیپوفیز ترشح می شود ؟

الف - انسولین ، گلوکاکن ب - رشد ، کورتیزول ، تیروکسین

ج- کورتیکوتروپ LH رشد د- کورتیزول ، انسولین ، کورتیکوتروپ

۱۷- سئوالات را مستقل از یکدیگر بنویسید .

۱۸- از طرح سؤال های گمراه کننده بپرهیزید .

۱۹- دو گزینه متضاد را که یکی از آنها درست است بکار نبرید .

مثال :

نامناسب : کدام یک از موارد زیر ویژگی ظاهری افراد پیک نیک را مشخص می کند .

الف - لاغر ب- چاق ج - عصبی د- افسرده

۲۰- طول گزینه درست را در سئوالات مختلف تغییر دهید.

۲۱- محل گزینه درست را در میان گزینه های انحرافی بطور تصادفی انتخاب کنید .

۲۲- سئوالات را به زبانی بنویسید که در حد درک و فهم آزمون شوندگان باشد .

۲۳- برای هر سؤال بین ۳ تا ۴ گزینه در نظر بگیرید .

۲۴- عبارت های نظیر (هیچیک از موارد بالا) ، (هیچکدام از اینها) واز این قبیل را بکار نبرید .

مثال :

نامناسب : با کدام یک از انواع آزمون ها می توان خلاقیت دانش آموز را اندازه گرفت ؟

الف - جور کردنی ب - کوتاه پاسخ ج- صحیح - غلط د- هیچ کدام

مناسب : با کدام یک از انواع آزمون ها می توان خلاقیت دانش آموز را اندازه گرفت ؟

الف - جور کردنی ب - کوتاه پاسخ ج- صحیح - غلط د- انشایی

۲۵-تنه سؤال نباید به گزینه درست شباهت داشته باشد و تداعی ایجاد کند.

مثال :

نامناسب : واژه ((سخی)) مترادف کدام یک از کلمات زیر است :

الف - مهربان ب- سخاوتمند ج- دوست داشتنی د- بزرگواری

در این سؤال بین واژه سخی در تنه و گزینه ((ب)) شباهت وجود دارد .

اگر بین تنه سؤال و گزینه انحرافی شباهت ظاهری وجود داشته باشد ، اشکالی ندارد .

۲۶- از بکار بردن شاخص هایی که پاسخ صحیح را آشکار می سازند اجتناب شود.(شاخص هایی که پاسخ صحیح را آشکار می سازند زیادند اما رایج ترین آنها عبارتند از:

الف) بلند تر بودن طول پاسخ صحیح نسبت به پاسخ های غلط

ب) آشنایی بیشتر فراگیران با پاسخ صحیح نسبت به پاسخ غلط

ج - قرار گرفتن پاسخ صحیح در یک موقعیت معین ، در چند سوال متوالی

۲۷- در آزمونهای تکوینی از گزینه (نمی دانم) استفاده کنید .

۲۸- در سئوالاتی که تنه آنها جمله ناتمام است ، جای خالی را در قسمت آخر جمله قرار دهید.

۲۹- تنها در صورت لزوم از آزمونهای چند گزینه ای استفاده کنید.

۳۰- علاوه بر ملاحظات کلی فوق تعدادی اصول کاملا اختصاصی نیز وجود دارد که در نوشتن پاسخ های پیشنهادی منظور می شود:

الف) پاسخ پیشنهادی را ، در صورت امکان، به صورت عمودی بنویسید.

ب) اگر بین پاسخ ها یک نظم طبیعی وجود دارد ((عددی یا الفبایی)) بهتر است تاریخ ها از قدیم به جدید یا برعکس نوشته شود

"چک لیست بررسی سئوالات طراحی شده"

❖ پیش از تکثیر و اجرای آزمون صحیح - غلط از بابت اقدامات زیر اطمینان حاصل نمایید

- ۱- هر یک از سئوالات خود را روشن و ساده و بدون ابهام نوشته اید ؟
- ۲- سئوالات را بدون نقل از کتاب و به زبان دیگری و با توجه به موقعیت های تازه نوشته اید ؟
- ۳- از کاربرد کلماتی چون غالباً ، همیشه ، بعضی وقتها ، هرگز و... اجتناب کرده اید ؟
- ۴- از سئوالات گمراه کننده پرهیز کرده اید ؟
- ۵- هر سؤال کاملاً غلط یا کاملاً صحیح است ؟
- ۶- تعداد سئوالات صحیح و سئوالات غلط تقریباً با هم مساوی هستند ؟
- ۷- طول سئوالات صحیح و سئوالات غلط تقریباً یکسان هستند یا طول آنها به نسبت کم و زیاد شده است ؟
- ۸- هر سؤال برای سنجش یک هدف آموزشی تهیه شده است ؟
- ۹- از نوشتن سئوالاتی که مطالب جزئی و کم اهمیت را شامل می باشد پرهیز شده است ؟

❖ پیش از تکثیر و اجرای آزمون های جور کردنی از بابت اقدامات زیر اطمینان حاصل نمایید

- ۱- پرسشها و پاسخ های متجانس یا همگون تهیه دیده اید ؟
- ۲- برای هر سؤال راهنمایی ها و توضیحات روشن و مشخص نوشته اید ؟
- ۳- همه پاسخ ها درست و منطقی به نظر می رسند ؟
- ۴- از نوشتن پاسخ های بی مورد و به دور از پرسشها پرهیز کرده اید ؟
- ۵- طول ستون های پرسش و پاسخ سئوالات کوتاه هستند ؟

۶- از نوشتن سئوالاتی که در آن تعداد پاسخ ها برابر با تعداد پرسش ها است و هر پرسش تنها یک بار مورد استفاده قرار می گیرد پرهیز کرده اید ؟

۷- عبارت های طولانی را در فهرست پرسش و مطالب مختصر را در فهرست پاسخ ها قرار داده اید ؟

۸- آنجا که امکان داشته است فهرست پاسخ ها را به یک ترتیب منطقی مرتب کرده اید ؟ (مثلاً اسامی به ترتیب حروف الفبا ، اعداد به ترتیب بزرگی و کوچکی و تاریخ ها به ترتیب زمانی می باشند ؟)

۹- پرسش ها را با شماره و پاسخ ها را با حروف مشخص کرد هاید ؟

۱۰- از کاربرد جملات ناتمام در فهرست پرسشها خودداری کرده اید ؟

۱۱- تمام پرسشها و پاسخ های مربوط به یک سؤال را در روی یک کاغذ قرار داده اید ؟

۱۲- از کاربرد نشانه ها و علائم هدایت کننده که سبب انتخاب پاسخ ها می شوند خودداری کرده اید ؟

❖ پیش از تکثیر و اجرای آزمون تشریحی از بابت اقدامات زیر اطمینان حاصل نمایید

۱- آیا سئوالات شما تنها آن دسته از اهداف آموزشی را شامل می شوند که با سایر انواع سئوالات به خوبی قابل اندازه گیری نیستند ؟

۲- آیا سئوالات شما به اهداف آموزشیتان مربوط می شوند ؟

۳- آیا سئوالات شما طوری نوشته شده اند که آموزش شوندگان را به سوی پاسخ های مورد انتظار هدایت کنند ؟

یعنی

- آیا سئوالات به زمینه مشخصی محدود شده اند ؟

- آیا کلمات توصیفی مانند حل کنید ، مقایسه کنید و تعریف کنید را به جای بحث کنید ، بررسی کنید ، به کار برده اید ؟

- آیا برای سئوالات گسترده پاسخ آزمون شوندگان را از طریق دادن راهنمایی های اختصاصی به جواب دادن هدایت کرده اید ؟

۴- آیا سئوالات شما موقعیت های تازه ای را بکار برده اند به گونه ای که اصالت فکری آزمون شوندگان را بر انگیزد ؟

۵- آیا سئوالات شما از جهات زیر متناسب با آزمون شوندگان هستند؟

- سطح دشواری

- زمانی که در اختیار آزمون شوندگان قرار می دهند

- پیچیدگی مطلب

۶- آیا از همه آزمون شوندگان خواسته اید که همه سئوالات را جواب دهند؟

❖ پیش از تکثیر و اجرای آزمون های کوتاه پاسخ، از بابت اقدامات زیر اطمینان حاصل نمایید

۱- سؤال را طوری نوشته اید که با یک کلمه ، عدد، فرمول ، عبارت یا جمله کوتاه جواب داده شود؟

۲- سؤال را بدون نقل مستقیم جملات کتاب نوشته اید؟

۳- سؤال کاملاً ، روشن ، صریح و بدون ابهام طرح شده است؟

۴- اشارات نامربوط دستوری و غیره را حذف کرده اید؟

۵- درجه دقت مورد انتظار را مشخص کرده اید؟

۶- در سئوالات کامل کردنی جای خالی را در قسمت آخر سؤال قرار داده اید؟

۷- در سئوالات کامل کردنی کوشیده اید تا نکات و مفاهیم مهم را حذف کنید؟

۸- در سئوالات کامل کردنی از جاهای خالی متعدد احتراز کرده اید؟

۹- سعی کرده اید حتی الا مکان از سئوالات نوع پرسشی استفاده کنید؟

۱۰- سؤال را طوری طرح کرده اید که تنها یک جواب درست باشد؟

۱۱- هر سؤال را با توجه به یک هدف آموزشی نوشته اید؟

۱۲- برای تهیه سئوالات خود از جدول مشخصات درس استفاده کرده اید؟